

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSÄMÄNDEN

Ylioppilastutkinnon kehittämis- ja toimeenpano- suunnitelma 2019–2022

Taustaa	1
1 Ylioppilastutkinnon toimeenpanon ja kehittämisen lähtökohtia	2
2 Tutkinnon toimeenpano 2019–2022	4
3 Tutkinnon kehittäminen 2019–2022	6
4 Tutkinnon kehittäminen pitkällä aikavälillä	7
5 Resurssit	7
6 Sidosryhmäyhteistyö	10
7 Laadunhallinta	10
8 Seuranta	12
Liitteet	13

Taustaa

Ylioppilastutkinnon johtamisesta, järjestämisestä ja toimeenpanosta vastaa riippumattomana asiantuntijaelimenä Ylioppilastutkintolautakunta, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan (L502/2019 2 § 1. mom.). Ylioppilastutkintolautakunta toimii kokeiden laadinnassa ja arvostelussa riippumattomasti kolmansien osapuolien kuten valtionhallinnon muiden viranomaisten, lukio-koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja muiden asianosaisten vaikutuksesta (HE 235/2018 vp). Uudistettu ylioppilastutkinnon ja lukion lainsäädäntö ja uudistuvat lukion opetussuunnitelman perusteet antavat suunnan tutkinnon kehittämislle. Ylioppilastutkintolautakunta laatii esityksen nelivuotiseksi ylioppilastutkinnon kehittämis- ja toimeenpanosuunnitelmaksi, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy (L502/2019 2 § 2.mom).

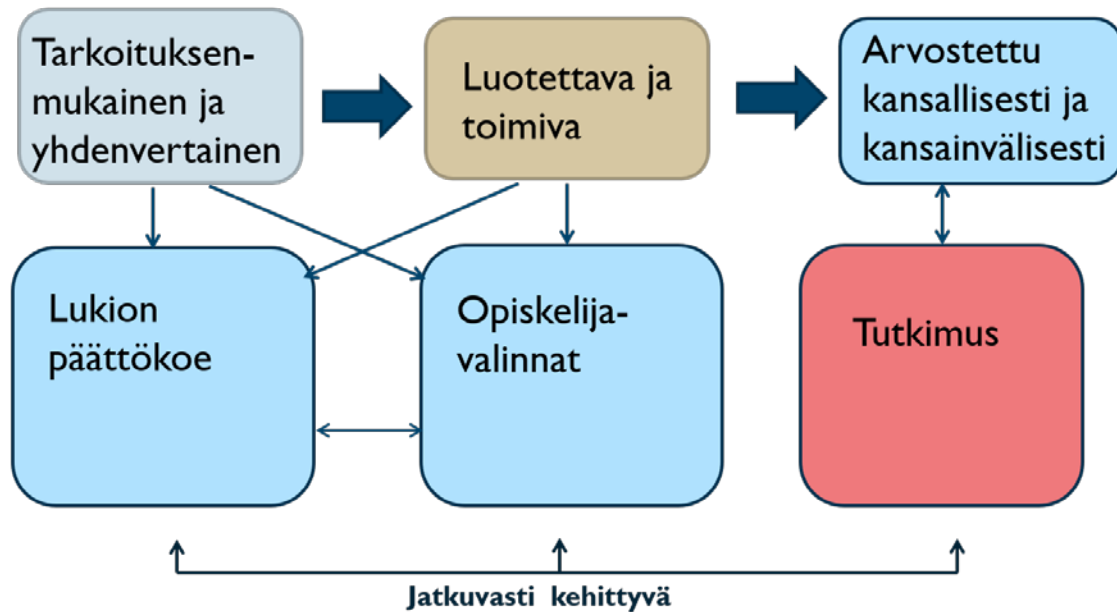
Kehittämis- ja toimeenpanosuunnitelman avulla opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa Ylioppilastutkintolautakuntaa tutkinnon kehittämisen ja toimeenpanon tavoitteissa, keskeisissä toimenpiteissä ja mittareissa. Suunnitelmassa on tuotu esille myös muutosten ja kehittämisen alustavia resursointitarpeita. Tutkinnon pienimuotoinen kehittäminen toteutetaan tavanomaisella valtion talousarviossa päätettävällä perusrahoituksella.

Kehittämis- ja toimeenpanosuunnitelman valmistelun tukena on toiminut Ylioppilastutkinnon kehittämisen seurantaryhmä, joka on antanut näkökulmia valmisteluun ja jota on kuultu suunnitelman luonnosvaiheessa. Seurantaryhmän puheenjohtajana toimii Ylioppilastutkintolautakunnan puheenjohtaja Jari Lavonen. Ryhmässä ovat edustettuina Aikuislukioiden rehtorit ry, Aineopettajien liitto AOL ry (Äidinkielen opettajain liitto ÄOL ry, Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL ry, Matemaattisten Aineiden opettajien liitto MAOL ry, Psykologianopettajat PSOP ry, Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry), Suomen opinto-ohjaajat SOPO ry, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Finlands svenska lärarförbund FSL, Finlands svenska skolungdomsförbund rf, opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetus- ja sivistystoimen asiantuntijat OPSIA ry, Opetusalan ammattijärjestö OAJ, Opetushallitus, Pro Lukio ry, Suomen harjoittelukoulujen rehtorit HARRE, Suomen Kuntaliitto, Suomen Lukiolaisten liitto, Suomen lähilukioyhdistys, Suomen Rehtorit ry, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry ja Yksityiskoulujen liitto.

1 Ylioppilastutkinnon toimeenpanon ja kehittämisen lähtökohtia

Ylioppilastutkinto

Ylioppilastutkinnon kokeessa osoitettu oppiaineen osaaminen kertoo, kuinka hyvin kokelas on omaksunut lukiokoulutuksen opetussuunnitelman ja oppiaineiden tavoitteissa kuvatun osaamisen ja riittävän kypsyyden (L502/2019 1 § 1 mom.). Luotettavasti toimeenpantu ylioppilastutkinto mittaa lukion opetussuunnitelmien mukaista osaamista kansallisesti yhdenmukaisella tavalla.

Tutkinnon suorittaminen tuottaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden korkeakouluihin ja tutkinnon kokeita käytetään korkeakoulujen päättämällä tavalla opiskelijavalinnoissa (L502/2019 1 § 3 mom.). Tutkintotodistuksen avulla ylioppilaat hakeutuvat myös ulkomaille opiskelemaan.

Ylioppilastutkinto on muuttunut digitaaliseksi portaittain syksystä 2016 lähtien. Keväällä 2019 kaikki tutkinnon kokeet järjestettiin digitaalisina. Kokelaat työskentelevät kokeessa tietokoneella, jossa on tarjolla kaikille samat monipuoliset sekä myös keskenään samanlaisia toimintoja sisältävät ohjelmistot. Digitaalinen ympäristö mahdollistaa monipuolisesti kokelaiden tietojen, taitojen ja kypsyyden arvioimisen. Kokeen aikana kokelaan käyttöoikeutta tietokoneen toimintoihin rajoitetaan ja kokelaan tietokoneen käyttöä valvotaan teknisesti. Koejärjestelmä selviytyy erilaisista poikkeustilanteista ja kokelaiden koevastaukset ovat varmuuskopioituna eri vaiheissa.

Ylioppilastutkinto on osa koulujärjestelmän laadunvarmistusta. Tarkoituksenmukaisilla kokeilla ja koesuoritusten laadukkaalla arvostelulla saadaan tietoa oppiaineiden tavoitteeksi asetetusta osaamisesta riippumatta koulutuksen järjestäjästä tai oppilaitoksesta tai sijainnista. Ylioppilastutkinto antaa tietoa yksittäisen kokelaan osaamisesta hänen valitsemissaan oppiaineissa, opettajalle vertailukohdan opetuksensa ja arviointimenetelmiensä laadun kehittämiseksi, koulutuksen järjestäjälle tietoa resurssien käytöstä ja opetuksen laadusta sekä koulutuspolitiikan tekijöille ja toimeenpanijoille koulutusjärjestelmän toimivuudesta. Digitaaliset koesuoritukset ja laajat rekisterit mahdollistavat uudenlaisia tutkimuksellisia lähestymistapoja suomalaisen koulutusjärjestelmän kehitykseen. Lautakunta edistää tutkimusta myöntämällä tutkimuslupia hallussaan oleviin aineistoihin.

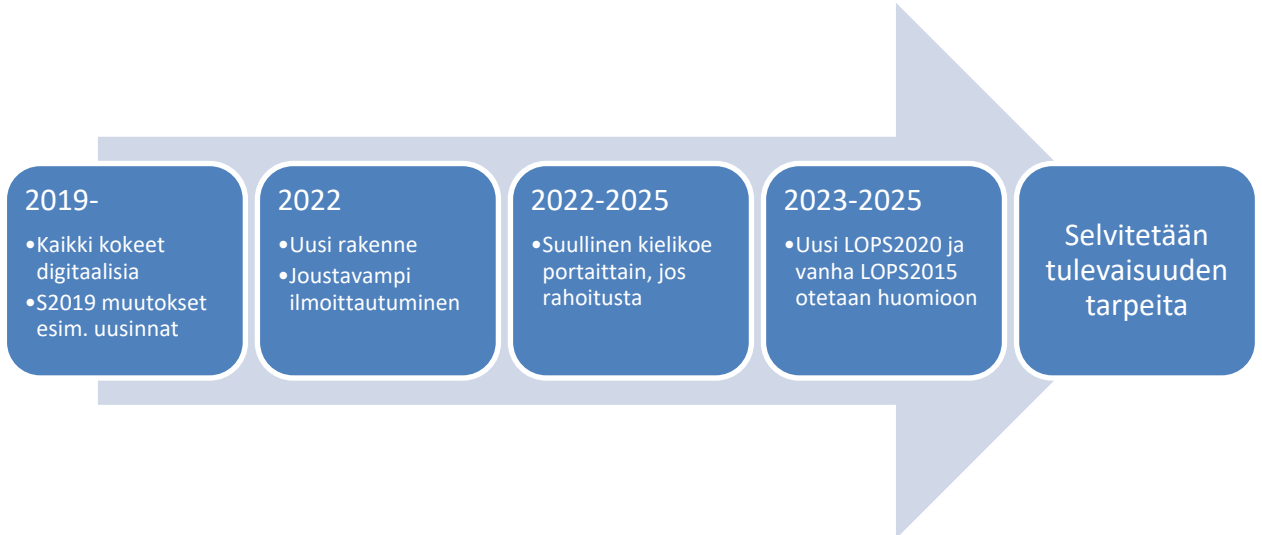
Ylioppilastutkinnon toimintaympäristöä muuttavat vuosina 2019–2022 lukiolain muutokset, lukion opetussuunnitelman muutokset sekä ylioppilastutkintoon liittyvän lainsäädännön muutokset. Nämä muutokset toimeenpannaan lautakunnan toiminnassa, kuten kokeiden laatimisessa ja tietojärjestelmien kehittämisessä. Lautakunta myös ohjaa ja tukee muutosten toimeenpanoa oppilaitoksissa yhteistyössä koulutuksen järjestäjien, rehtoreiden, opettajien ja muun henkilöstön kanssa. Ylioppilastutkinnon toimeenpano on keskeinen osa lukiokoulutuksen järjestämistä. Lautakunnan on otettava käytännön ratkaisuihin ja kehittämisessä huomioon tutkinnon toimeenpanon kohtuullisuus.

Korkeakoulut päättävät itsenäisesti, millä tavalla ne käyttävät ylioppilastutkinnon arvosanoja opiskelijavalinnassa. Kevästä 2020 alkaen ylioppilastutkinnon arvosiin perustuva todistusvalinta muodostaa merkittävän osan korkeakoulujen opiskelijavalinnasta, ja tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijoiden siirtymiä korkeakouluihin. Kevästä 2020 alkaen merkittävänä osana opiskelijavalintaa on todistusvalinta, mutta rinnalla on myös muita valintatapoja. Luotettavasti toimeenpannun ylioppilastutkinnon tuottamat vertailukelpoiset arvosanat ovat edellytys niiden käyttämiseen opiskelijavalinnassa.

Lautakunta pyrkii edistämään ylioppilastutkinnon kansainvälisesti arvostettua asemaa, jotta sen suorittajat voivat hyödyntää tutkintotodistusta korkeakouluhauissa ulkomailla. Lautakunta seuraa arvioinnin ja arviointimenetelmien kehittämistä kansallisesti ja kansainvälisesti.

Kokonaiskuva tulevista muutoksista:

2 Tutkinnon toimeenpano 2019–2022

Ylioppilastutkinnon saa vuosittain valmiiksi noin 30 000 henkilöä. Tutkintojen määrään vaikuttaa ikäluokan koko ja opiskelijoiden sijoittuminen lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen välillä. Syksystä 2019 tutkinnon valmiiksi saaminen edellyttää lukion oppimäärän tai muun lainsäädännön edellyttämän tutkinnon suorittamisen. Ylioppilaskokeisiin ilmoittautuu vuosittain yhteensä noin 65 000 henkilöä. Osa osallistuu kokeisiin sekä syksyn että kevään tutkinnossa. Liitteiden taulukosta käyvät ilmi valmistuneet tutkinnot, ilmoittautuneiden eri henkilöiden määrä ja koesuoritusten määrä vuosittain. Ylioppilaskokeisiin ilmoittautuneiden henkilöiden määrä on kahden viime vuoden aikana ollut kasvussa. Korkeakoulujen opiskelija-valintojen muutos ja uusimismahdollisuuksien lisääminen tulee kasvattamaan kokeisiin osallistuvien määrää. Väestöennusteiden mukaan lukioikäisten ikäluokkien koko kääntyy laskuun vasta vuonna 2027.

Ylioppilastutkintolautakunta järjestää kaksi kertaa vuodessa 42 koetta. Matematiikan, reaaliaineiden ja vieraiden kielten kokeet järjestetään suomeksi ja ruotsiksi. Liitteiden taulukosta käy ilmi, kuinka monta koesuoritusta näissä kokeissa on vuosittain tehty. Keväästä 2019 alkaen kaikki tutkinnon kokeet ovat digitaalisia.

Ylioppilastutkinnon uudistettu lainsäädäntö edellyttää merkittäviä muutoksia tutkinnon prosesseihin, määräyksiin sekä tietojärjestelmiin, kuten ylioppilastutkintorekisterin tietomalleihin, rajapintoihin ja tiedonkirjaamiskäytäntöihin. Siirtymävaiheessa on edelleen tarpeen ylläpitää päällekkäisiä tietomalleja. Lakimuutosten edellyttämistä tietojärjestelmämuutoksista aiheutuu kustannuksia Ylioppilastutkintolautakunnalle.

Syksyllä 2019 lainsäädännön edellyttämiä muutoksia ovat muun muassa

- rajaton hyväksytyn kokeen uusimismahdollisuus sekä muut kokeiden uusimismuutokset
- uusi oikaisuvaatimusmenettely ja tarkistusarvostelun poisto
- määräykset koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamisesta ylioppilastutkinnossa
- määräykset vieraskielisten erityisjärjestelyihin ja osallistumisoikeudesta suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen
- muuttuneet säädökset tutkinnon valmistumisesta ja todistuksen myöntämisestä
- kokelaiden ja heidän huoltajiensa oikeus päästä tutustumaan arvosteltuun koesuoritukseen ja arvosteluperusteisiin
- uudet määräykset vilpillisestä menettelystä ja tutkintojärjestyksen rikkomisesta, jonka myötä voi menettää osallistumisoikeuden seuraavaan tutkintokertaan.

Keväälle 2022 lainsäädännön edellyttämiä muutoksia ovat muun muassa

- uudet määräykset erillisen kokeen suorittajille
- siirtyminen pois jaottelusta pakollinen/ylimääräinen koe
- joustava mahdollisuus suorittaa eritasoisia oppimääriä
- uusi tutkinnon rakenne
- uudet määräykset saamen kielen kokeeseen
- uudet määräykset tutkintoajan pidennyksestä.

Tutkinnon toimeenpano edellyttää tutkinnon laadun ja laatuprosessien jatkuvaa kehittämistä. Lainsäädännön muutokset mahdollistavat kokeiden arvostelun joustavamman toimeenpanon. Kokeiden laadinnan ja arvostelun prosesseja kehitetään vastaamaan uuden opetussuunnitelman tavoitteita, ja tehtävien toimivuuden mittaamista kehitetään tilastollisten menetelmien avulla.

Eduskunta edellytti lukiolakia koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan vastauksessa, että hallitus seuraa ylioppilastutkinnon kokeiden rajoituksettomien uusimisien vaikutuksia. (EV 57/2018 vp). Eduskunta edellytti ylioppilastutkintolakia koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan vastauksessa, että hallitus seuraa ja arvioi, miten ylioppilastutkinnon uusi rakenne vaikuttaa lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen, ottaen erityisesti huomioon kahta tutkintoa suorittavat opiskelijat ja aikuisopiskelijat, ja antaa siitä sivistysvaliokunnalle selvityksen, kun uudistuksen toimeenpanosta on saatavissa seurantatietoa riittävästi. (EV 242/2018 vp). Ministeriö valmistelee hallituksen vastaukset eduskunnalle. Ylioppilastutkintolautakunta avustaa ministeriötä vastausten valmistelussa.

3 Tutkinnon kehittäminen 2019–2022

Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnosta (612/2019) edellyttää, että kaikissa tutkinnon oppiaineissa on käytössä kevään 2022 tutkintokerrasta lähtien oppiainerajat ylittäviä tehtäviä. Lautakunta valmistelee yhteiset periaatteet, joilla oppiainerajat ylittäviä tehtäviä laaditaan, ja kokeiden laatimisessa otetaan huomioon opetussuunnitelman perusteissa kuvattuja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Oppiainerajat ylittävät tehtävät eivät saa muodostaa tutkintoon piilopakollisuutta, jolloin käytännössä hyvän arvosanan saaminen yhdessä tutkintoaineessa edellyttää osaamista tietyssä toisessa aineessa.

Ylioppilastutkintolautakunta valmistelee suullisen kokeen käyttöönottoa ylioppilastutkinnossa. Uusi arvioinnin kohde vaatii sensorointiin, tehtävänlaadintaan ja toimeenpanon kehittämiseen resursseja, joista päätetään erikseen erillisneuvottelujen pohjalta. Koejärjestelmän kehittäminen puhumisen osakokeen järjestämiseen mahdollistaa koejärjestelyiden harjoittelun oppilaitoksissa. Kielikokeen uudistus edellyttää tutkintolautakunnalta suunnitelmallista ja kattavaa kokelaiden, opettajien, oppilaitosten ja koulutuksen järjestäjien tiedottamista. Puhumisen osakoe voidaan ottaa portaittain käyttöön vuosina 2023–2025 vieraiden kielten pitkissä oppimäärissä ja toisen kotimaisen kielen kokeissa.

Ylioppilastutkinnossa käytettävää digitaalista koejärjestelmää kehitetään jatkuvasti siten, että kokelaat pääsevät osoittamaan opetussuunnitelman mukaista osaamista ja kypsyttää nykyaikaisessa työskentely-ympäristössä. Kokelaat ja lukiot voivat harjoitella tutkintoa varten Ylioppilastutkintolautakunnan julkaiseman maksuttoman Abitti-koejärjestelmän avulla. Abitti-järjestelmän kehittämisen lähtökohtana on kokelaiden, oppilaitosten henkilöstön ja koulutuksen järjestäjän ylioppilastutkintoon valmistautuminen. Lautakunnalla ei ole resursseja eikä valtuutusta kehittää Abittia oppimisympäristönä.

Digitaalisen tutkinnon toimeenpano edellyttää koulutuksen järjestäjiltä huolellista valmistautumista, osaamista ja resursseja. Ylioppilastutkintolautakunta suunnittelee yhteistyössä sidosryhmien kanssa toimenpiteitä, joilla koejärjestelyt voitaisiin toimeenpanna kevyemmin vaarantamatta tutkinnon luotettavuutta. Selvitettäviä toimenpiteitä ovat etenkin langattoman tutkintoverkon käytön lisääminen sekä oppilaitoksen omilla koneilla toteutettava koejärjestelmän käynnistäminen ilman USB-muistia.

Lautakunta osallistuu hallitusohjelman mukaisten uudistusten valmisteluun ja toimeenpanoon opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa erikseen sovituilla tavoilla. Rinteen hallitusohjelmassa ylioppilastutkinnon kannalta keskeisiä hallitusohjelmavoitteita ovat

- *”Korotetaan oppivelvollisuusikä 18 ikävuoteen. Rakennetaan oppivelvollisuuden sisään erilaisia opinto- ja tukimuotoja, jotka voidaan sisällyttää toisen asteen tutkintoihin, esimerkiksi kymppiluokat, kansanopistot, työpajatoiminta, kuntoutus, valmentavat koulutukset. Oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää toisen asteen koulutuksen maksuttomuutta. Valmistelun yhteydessä käydään läpi toisen asteen keskeyttämisen syyt ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin niiden korjaamiseksi sekä tehdään selvitys maksuttomasta toisen asteen koulutuksesta ja oppimateriaalikustannusten alentamisesta ja ryhdytään sen pohjalta tarvittaviin toimenpiteisiin aidosti maksuttoman toisen asteen koulutuksen toteuttamiseksi.”*
- *”Tehdään nopealla aikataululla ohjelma, joka vahvistaa koulussa toisen kotimaisen kielen oppimista. Hallitus asettaa tavoitteeksi toisen kotimaisen kielen palauttamisen pakolliseksi ylioppilaskirjoituksessa.”*

4 Tutkinnon kehittäminen pitkällä aikavälillä

Vuosien 2019–2022 aikana tehdään selvitystyötä, tutkinnon ajanmukaiseksi kehittämiseksi ja teknologisten mahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Ylioppilastutkintolautakunta selvittää tulevia kehittämis- ja toimeenpanosuunnitelmia silmällä pitäen mahdollisuuksia

- puhumisen osakokeen laajentamiseen myös muihin vieraiden kielten oppimääriin ja suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeisiin
- puheen hyödyntämistä muuten tutkinnossa
- tiedonhakemisen ja -käyttämisen laajentamiseen, mikä voidaan toteuttaa esimerkiksi avoimen internetin osakokeena tai rajoitettujen tietoaisteiden hyödyntämisinä
- automaattisesti arvosteltavien tehtävien ja muiden digitaalisten arvostelumenetelmien hyödyntämiseen
- tehtävien uudelleenkäytön mahdollistavan osiopankin kehittämiseen, mikä voi mahdollistaa esimerkiksi adaptiivisten, osallistujan taidolle sopeutuvien kokeiden kehittämisen, kokeiden suorittamisen useammin kuin kaksi kertaa vuodessa ja kielten eurooppalaisen viitekehyksen mukaisten tietojen antamisen todistuksissa
- yhteistyötaitojen arviointiin tai ryhmäkokeen järjestämiseen
- englanninkielisen tutkinnon toteuttamiseen.

5 Resurssit

Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot katetaan ylioppilastutkinnosta ja siihen kuuluviin kokeisiin osallistumisesta kokelailta perittävillä maksuilla sekä valtion talousarviossa tähän osoitetuilla määrärahoilla (momentti 29.01.03). Vuodesta 2012 lähtien nettomenoihin on osoitettu rahoitusta ylioppilastutkinnon järjestämisestä

aiheutuvien kiinteiden menojen osittaiseen kattamiseen. Tätä ennen kaikki toiminta katettiin tutkintomaksuilla. Vuosina 2016-2019 nettomenoissa varauduttiin tutkinnon digitalisointiin.

	2017	2018	2019 YTL:n talousarvio	2020 YTL:n ta- lousarvio	2021 YTL:n talousarvio
Bruttomenot	9 907 319	10 680 408	9 527 000	8 837 000	8 837 000
Bruttotulot (tutkintomaksut)	6 622 319	6 846 408	6 918 000	6 918 000	6 918 000
Nettomenot	3 285 000	3 834 000	2 609 000	1 998 000	1 998 000
Siirtyneet määrärahat	1 908 055	1 323 002	2 646 077	1 200 000	300 000
Siirtyvät määrärahat	1 323 002	2 646 077	1 200 000	300 000	200 000

Vuonna 2018 ja 2019 päätettyjen lakimuutosten toteuttamiseen on varauduttu hallituksen esityksissä ja julkisen talouden suunnitelmassa. Tietojärjestelmämuutokset toteutetaan vuosien 2019–2021 aikana. Laista aiheutuvat lisäkustannukset tulee kattaa, jotta kokelailta perittäviä maksuja ei tarvitsisi korottaa. Vuosia 2020–2023 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa on varattu 0,38 miljoonaa euroa vuodelle 2019 ja 0,75 miljoonaa euroa vuodelle 2020 tutkinnon muutoksista syntyviin lisämeneihin. Vuodelle 2021 lukiouudistuksen menot muodostuvat useista eri toimenpiteistä.

Yhteenveto lakimuutoksiin liittyvistä määrärahatarpeesta

2019	0,38 miljoonaa euroa
2020	0,75 miljoonaa euroa
2021	0,13 miljoonaa euroa
Yhteensä	1,26 miljoonaa euroa

Alustavasti arvioiden puhumisen osakokeen suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät erillistä lisärahoitusta. Suullisen kokeen toteuttaminen edellyttää noin 1,2–2,0 miljoonaa euroa vuosille 2020–2024. Suullisen kokeen toteutustapa vaikuttaa vuosittaisiin kustannuksiin.

Digitaalisen kokeen ja koejärjestelmän ylläpito ja pienkehittäminen tapahtuvat perusrahoituksella. Vähänkin suuremmat jatkokehittämistoimet sekä tulevaisuuden

teknisten mahdollisuuksien selvittäminen ja testaaminen edellyttävät lisärahoitusta alustavasti arvioiden noin 0,5–2,0 miljoonaa euroa vuosille 2020–2024.

Hallitusohjelman edellyttämät toimet tulee arvioida valmistelutyön yhteydessä. Jos toisen asteen maksuttomuus toteutuessaan koskee myös ylioppilastutkintoa, tutkintomaksuja koskeva osuus tulisi osoittaa valtion talousarviossa. Maksuttomuuden toteutustapa voi vaikuttaa suoritettavien kokeiden määrään.

Mahdollisista lisärahoituksista päätetään erikseen erillisneuvottelujen pohjalta. Kyseinen rahoitus tulee olla ennakoitavissa riittävän hyvissä ajoin ja riittävällä tarkkuudella, jotta se voidaan ottaa huomioon julkisen talouden suunnitelmassa ja valtion talousarvion valmistelussa.

Lautakunta ottaa asiantuntijajäseniä kokeiden laatimista ja arvostelua varten (VA612/2019 1 § 2 mom.). Tällä hetkellä lautakunnassa on 25 jäsentä ja n. 400 asiantuntijajäsentä. Jäsenet ja asiantuntijajäsenet toimivat päätoimisesti mm. yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja Opetushallituksessa. Ylioppilastutkinnon kokeiden laadintaan osallistuu noin sata tehtävänlaatijaa ja lautakunnan kanslian tehtävänlaadintatiimi. Keväällä 2019 lopulliseen arvosteluun osallistui 411 lautakunnan jäsentä ja asiantuntijajäsentä. Merkittävä osa arvosteluun osallistuvista asiantuntijajäsenistä toimii lukion opettajina.

Kokeiden laadintaan ja arvosteluun osallistuvien asiantuntijoiden rekrytointi, kouluttaminen ja tehtävässä pysyminen on keskeistä tutkinnon luotettavuudelle. Korkeakoulujen työskentelytapojen muuttuessa uusien asiantuntijajäsenten saaminen luottamustoimeen on aiempaa haastavampaa. Työskentelyolosuhteiden ja palkkioiden tulisi paremmin vastata tehtävän edellyttämää arviointiosaamista, luottamuksellisuutta, tarkkuutta ja nopeaa työskentelyä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö nimittää lautakunnan puheenjohtajan (VA612/2019 1 § 1 mom.) sekä kanslian esimiehenä toimivan pääsihteerin (L502/2019 2 § 3. mom.). Ylioppilastutkinnon hallinnosta ja teknisestä toimeenpanosta vastaa Ylioppilastutkintolautakunnan kanslia, joka toimii Opetushallituksen erillisyyksikkönä (L564/2016 6a §). Kansliassa työskentelee n. 25 virkamiestä. Virkamiehet vastaavat kokeiden teknisestä tuottamisesta, tutkintoon liittyvien tietovirtojen kuten ilmoittautumistietojen ja ylioppilastutkintotulosten hallinnoinnista, lukioiden ja kokelaiden asiakaspalvelusta ja yksittäisiin kokelaisiin liittyvistä päätöksistä. Tutkintojärjestelmää kehittää useiden alihankkijoiden asiantuntijoita.

Lukiossa tutkinnon järjestämisestä vastaa rehtori (L502/2019 4 § 3 mom.). Tuhannet opettajat valvovat kokeita ja arvostelevat alustavasti kokelaiden vastaukset. Lisäksi

tutkinnon toimeenpanoon tarvitaan koulutuksen järjestäjien muuta henkilökuntaa, kuten it-tukea ja hallintohenkilökuntaa.

Ylioppilastutkintolautakunta toimii erillisissä tiloissa Helsingissä. Opetushallituksen toimitilahankkeen yhteydessä on suunniteltu Ylioppilastutkinnon kanslian ja toimintojen siirtymistä yhteisiin tiloihin Opetushallituksen kanssa.

6 Sidosryhmäyhteistyö

Ylioppilastutkintolautakunta toimii yhteistyössä keskeisten sidosryhmiensä kanssa molemmilla kansallisilla kielillä. Riittävällä tiedottamisella tutkintolautakunta varmistaa, että kokelailla ja oppilaitoksilla on yhtäläiset mahdollisuudet valmistautua tutkinnon suorittamiseen ja toimeenpanoon. Avoimen yhteistyön myötä lautakunta saa palautetta, jonka avulla jatkuvasti kehitetään tutkintoa. Sidosryhmien kanssa käytävä vuoropuhelu tukee myös opiskelijavalinta-aikataulujen kehittämistä. Lautakunta jatkaa palauteprosessin kehittämistä yhteistyössä sidosryhmien kanssa siten, että palautteen kerääminen, käsittely ja hyödyntäminen toteutetaan avoimesti viestien. Sidosryhmäyhteistyötä kehitetään Ylioppilastutkintolautakunnan riippumattomuutta ja tutkinnon kokeiden koosalaisuutta vaarantamatta.

Ylioppilastutkintolautakunnan ja koulutuksen järjestäjien tiivis yhteistyö on edellytyksenä tutkinnon toimeenpanolle. Lukiot ja lukioiden rehtorit vastaavat tutkinnon käytännön järjestelyistä. Yhteistyö lukioiden kanssa on jatkuvaa. Myös yksittäiset kokelaat, huoltajat, opettajat ja muu henkilökunta voivat olla yhteydessä lautakuntaan.

7 Laadunhallinta

Ylioppilastutkinnon tehtävä lukion päättökokeena ja jatko-opintokelpoisuuden tuottajana korkeakouluihin edellyttää kokeiden laadinnan, koesuoritusten arvostelun sekä koejärjestelyiden toimeenpanon laadukasta toteutusta. Laadunhallinta takaa kokelaiden yhdenvertaisen kohtelun ylioppilastutkinnossa ja tutkinnon arvosanojen hyödyntämisen opiskelijavalinnassa. Ylioppilastutkintolautakunta vastaa itsenäisesti laadunhallinnan käytännöistä ja seurannasta.

Ylioppilastutkinnon kokeet mittaavat lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisia tietoja ja taitoja sekä lukiokoulutuksen tavoitteiden mukaisen riittävän kypsyys-tien saavuttamista.

Ylioppilastutkintolautakunnan jäsenet, jotka ovat lukiokoulutusta ja ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 3 §:ssä tarkoitettuja oppiaineita hyvin tuntevia henkilöitä, sekä Ylioppilastutkintolautakunnan hyväksymät asiantuntijajäsenet laativat tutkinnon kokeet. Kokeiden sisällöllinen laatu varmistetaan lautakunnan moniportaisessa kokeiden hyväksymismenettelyssä. Teknisestä laadusta vastaavat lautakunnan kanslian virkamiehet. Kokelaiden yhdenvertaisen kohtelun takaa kokeiden laadinnassa noudatettava ehdoton koosalaisuus.

Ylioppilastutkinnon koesuorituksille annetaan yhdenmukaiset arvosanat, mikä varmistetaan moniportaisessa arvostelumenettelyssä. Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee alustavasti lukiokoulutuksen järjestäjän osoittama asianomaisen aineen opettaja (L502/2019 18 § 2 mom.). Jos koulutuksen järjestäjä ei pysty osoittamaan kyseisen oppiaineen opettajaa, joka voisi arvostella suorituksen, alustava arvostelu tehdään Ylioppilastutkintolautakunnassa (L502/2019 18 § 2 mom.). Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee lopullisesti Ylioppilastutkintolautakunta (L502/2019 18 § 2 mom.). Lautakunnan sensorit arvostelevat kaikki suoritukset ja antavat niistä pistemäärän kussakin ainejaksossa yhteisesti päätettyjen arvostelukriteerien mukaisesti. Arvosanojen pisterajat lautakunta päättää kullakin tutkintokerralla erikseen sitten, kun arvostelutyö on saatu päätökseen. Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, saa vaatia oikaisua siten kuin laissa ylioppilastutkinnosta säädetään (L502/2019 22 §). Lisäksi lautakunta seuraa arvostelun laatua ja kehittää jatkuvasti arvostelun laadunvarmennusta.

Kokeet suoritetaan lautakunnan toimittamalta käyttöjärjestelmästä kokelaiden omilla tietokoneilla erillisessä paikallisessa tutkintoverkossa. Laadukkaat koejärjestelyt varmistavat kokelaiden yhdenmukaiset mahdollisuudet osoittaa osaamistaan, ottavat huomioon kokelaiden erityistarpeet sekä varmistavat, että kaikkien kokelaiden koesuoritukset ovat tietoturvallisesti tallessa. Yhtenäisistä koejärjestelyistä määrätään lautakunnan määräyksissä ja ohjeissa, joita lukioiden tulee noudattaa. Lautakunnan puhelintuki auttaa lukioiden henkilöstöä koejärjestelyiden kanssa tutkintopäivinä. Ylioppilastutkintolautakunta tarjoaa digitaalisten kokeiden harjoittelumahdollisuuden kokelaille ja lukioille sekä teknistä neuvontaa koejärjestelyiden toimeenpanoon. Tutkinnon toimeenpanon riskejä arvioidaan jatkuvasti. Tutkinnon toimeenpanoon liittyvien digitaalisten järjestelmien luotettavuutta ja tietoturvaa auditoidaan sekä kehittämis- että tuotantovaiheessa. Erilaisten poikkeustilanteiden hoitamiseen on varauduttu sekä soveltamalla vuosikymmenten aikana kertyneitä toimintamalleja että kehittämällä uusia varmennuksia ja toimintatapoja.

8 Seuranta

Ylioppilastutkintolautakunta seuraa toimeenpano- ja kehittämissuunnitelman toteutumista. Seurannan tukena toimii Ylioppilastutkinnon kehittämisen seurantaryhmä. Mahdollisista poikkeamista raportoidaan opetus- ja kulttuuriministeriölle.

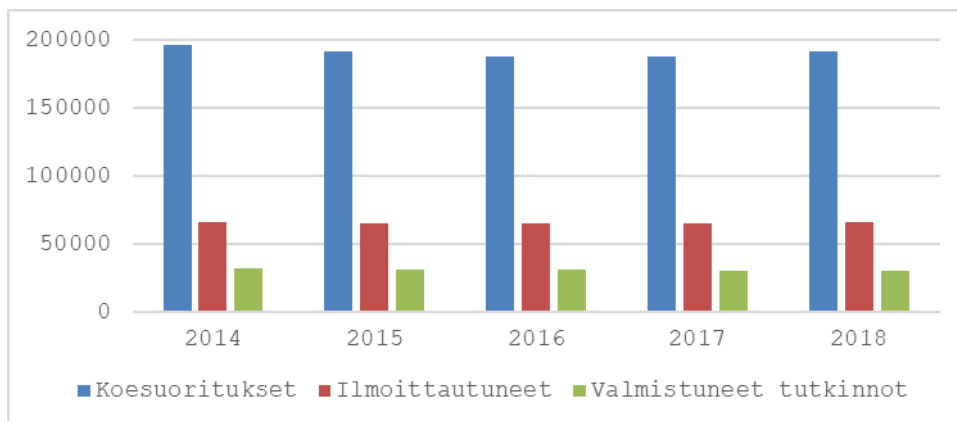
Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa järjestetään suunnitelmakauden puolivälissä neuvottelu, jossa luodaan katsaus toimeenpanoon ja kehittämiseen. Ylioppilastutkintolautakunta seuraa suunnitelman ulkopuolelta esiin nousevia muita kehittämistarpeita ja vastaa niihin resurssiensa mukaan.

Liitteet

Valmistuneet tutkinnot ja ilmoittautuneet. Valmistuminen tarkoittaa tässä yhteydessä ennen syksyä 2019 voimaan tullutta lainsäädäntöä.

Valmistuneet tutkinnot ja ilmoittautuneet	2014	2015	2016	2017	2018
	N	N	N	N	N
Valmistuneet tutkinnot	31619	30617	30537	30189	30365
Ilmoittautuneet (eri henkilöitä vuosittain)	65909	65318	64835	64994	65961
Koesuorituksia	196174	191856	188335	187908	192134

Kokeet ja koesuoritukset

Koesuorituksia	Vuosi				
	2014	2015	2016	2017	2018
	N	N	N	N	N
Koe					
Biologia	7871	8065	8459	9100	9173
Elämäkatsomustieto	215	187	195	195	184
Englanti, lyhyt	880	867	818	822	825
Englanti, pitkä	37920	36695	36479	37491	37043
Espanja, lyhyt	1055	1071	1006	960	896
Espanja, pitkä	66	63	84	61	64
Ev.lut. uskonto	2324	2167	2246	2135	1737
Filosofia	1149	1016	1123	1155	1411

Fysiikka	6261	6163	6348	6474	7157
Historia	6899	6724	6324	6478	6074
Inarinsaame, lyhyt	.	1	.	.	1
Italia, lyhyt	147	152	99	108	114
Kemia	6457	6576	7149	7267	7652
Koltansaame, lyhyt	3	2	1	.	1
Latina, lyhyt	35	42	37	31	28
Latina, pitkä	12	3	5	8	3
Maantiede	4038	3890	4203	3535	3773
Matematiikka, lyhyt	16924	17598	15533	15846	17298
Matematiikka, pitkä	11904	11622	11278	11454	13154
Ortodoksinen uskonto	25	12	21	19	18
Pohjoissaame, lyhyt	11	5	5	8	3
Portugali, lyhyt	28	27	23	14	24
Psykologia	8101	8278	8157	7891	7785
Ranska, lyhyt	1189	1029	978	965	961
Ranska, pitkä	356	294	303	250	271
Ruotsi toisena kielenä	15	8	10	20	35
Ruotsi, keskipitkä	14982	13864	13156	13031	13687
Ruotsi, pitkä	2029	1780	1765	1566	1615
Saksa, lyhyt	1834	1718	1699	1619	1502
Saksa, pitkä	654	544	483	454	486
Suomi toisena kielenä	1061	1194	1203	1325	1489
Suomi, keskipitkä	622	546	568	477	588
Suomi, pitkä	2095	2121	1962	1875	1952
Terveystieto	15011	14380	13895	13103	11381
Venäjä, lyhyt	645	696	704	614	623
Venäjä, pitkä	367	369	386	377	405
Yhteiskuntaoppi	8216	8234	8472	8478	9610
Äidinkieli, inarinsaame	.	2	.	2	.
Äidinkieli, koltansaame	4	.	.	.	.
Äidinkieli, pohjoissaame	9	4	8	5	5
Äidinkieli, ruotsi	2485	2574	2510	2322	2503
Äidinkieli, suomi	32275	31273	30640	30373	30603
Yhteensä	196174	191856	188335	187908	192134